

VIGALA SUURMEHED M.J.EISEN

Käesoleva numbriga alustab Vigala Sõnumid sarja Vigala vallast pärit suurmeestest, mille autoriks on Jaan Laanemets. Suur tänu talle selle eest!

Huvitavat lugemist leiavad siit kindlasti nii kooliõpilased kui ka vanemad inimesed. Oma valla kultuuri ja ajaloo tundmine tuleb kasuks kõigile. Head lugemist.

SELLES NUMBRIS:

VIGALA SUURMEHED
VALIMISTE TULEMUSED
VALLAVALITSUSES JA
VOLIKOGUS
KULTUURIELUST
KOOLIELUST
MUISTEND
POLITSEIKROONIKA
JA PALJU MUUDKI
HUVITAVAT...

SEEKORD 8 LEHEKÜLGE!

Vigala Sõnumid ootab kaastöid iga kuu 22. kuupäevaks. Need võib tuua Vigala vallamajja, Kivi-Vigala raamatukogusse või Vana-Vigala TTK sekretäri kätte. Kaastööd võib ka saata e-postile hanno@vigala.ee

Info tel. 053 996 553

Vabandame lugejate ees, et leht tehniliste probleemide tõttu hilines. Järgmine kord püüame paremad olla!

MIS TEOKSIL VANA-VIGALA LASTE JA NOORTE HUVIKESKUSES ?

23. septembril algas sügis ja siis avas jälle ukсед ka meie huvikeskus. Alustasime diskoga, mille seekord viisid läbi lapsed ise.

Sel hooajal tahame lastele lisaks lihtsalt soojas olemisele ja mängude mängimisele pakkuda ka uusi võimalusi.

11. oktoobril toimus esimene noorteõhtu. Sellele õhtule pääsevad vaid need, kel aastaid üle kaheteistkümne. Koos külalisega saavad noored iskeskis avameelselt arutada oma probleeme ja koos neile ka lehenduse leida. Esimeseks külaliseks oli Astrid Hallik. Noorteõhtud hakkavad aset leidma kaks korda kuus.

Veel on plaanis avada tüdrukute õmblemise ja käsitöötuba. Õmblemisega alustati Ilona käe all juba maikuus ja siis valmisid ka esimesed pluusid ja rätikud.

Ka poistele oleme mõelnud. Kevadel õnnestus meil Eesti Kodutööstuse Keskseltsi kaudu hankida tikksaag, ka on meile laenuks lubatud puutööpink.

Siinkohal tahamegi teie poole pöörduda palvega, et kui teil kogub kodus tolmu mõni korras õmblusmasin, või vedelevad jalus tööriistad, annetage või laenake neid meie lastele. Tuleb ka näitering kõigile soovijatele, sest andekusest ja esinemistahtest ei paista meie lastel puudust olevat.

Koolivaheajal on meil plaanis Kõrvitsanädal ja Lätšulaa-ger koos õõbimisega rahvamajas.

Ongi selleks korraks kõik!

Seltsing "OMA SOODU"

INIMKEHA HÄDA JA VILETSUS

Septembri algul käisime klassiga Pärnu muuseumis. Eksponaatidena oli toodud Peterburi sõjaväeakadeemia näitus "Inimkeha mumifitseeritud organid".

Näituse tõmbenumbriks oli inimene, kes oli surnud nelja kuu eest. Ta nimi oli olnud Vassili, vanust 57 aastat ja elanud oli ta asotsiaalina. Tema kehaosad olid näidatud pealaest jalatallani. Ruumis oli tunda ka teatud lõhna, mis oli omane palsameeritud kehale. Kuigi Vassili oli surnud, polnud mõned tema rakud veel õieti oma tööd lõpetanud. Kuna ruum oli piisavalt soe, võttis ka palsameeritu kerge niiskuse oma nahale, nagu iga elav inimenegi. Peale muumia oli muuseumis ka teisi vaatepilte. Vaatevinklis oli inimese luuhõrenemine. Lisaks sellele oli tutvustatud suitsetaja ja mittesuitsetaja kopspe. Nimelt suitsetaja kopsudel olid mustad plekid.

Kappides klaaside taga olid fotod väärarengutest. Üks kõige koledamatest väärarengutest oli 9-kuuse poisi loode, kel oli tsükloopia ehk ainusilmsus. Ainsas silmakoopas olid mõlema silma algmed. Puudus nina. Lauba piirkonnas asetses ogakujuline nahast moodustis. Järgnevalt vaatasime väärarengut, kellel olid kokku kasvanud alajäsemad, millel puudusid põiad, suguelundid, jämesool. Palju pilte oli ka siiami kaksikutest.

Meie ei olnud muuseumis ainukesed külastajad, sinna saabus ka Raeküla kool. Kuigi ruum oli väike, ei lasknud me endid nende tulekust häirida. Muuseumiskäik oli meeldiv elamus, millest võib järeldada, et inimkeha on keeruline organism, mida peab kaitsma ja hoidma, mitte suitsu, alkoholi ja teiste mõnuainetega hävitama.

*Kivi-Vigala Põhikool
Kristel Kivi
7.klass*

TUBLID ÕPILASED KIVI-VIGALA PK-S

Õpilase põhiline töö on õppimine. Esimese veerandi lõpetasid ainult viitega järgmised õpilased:

- 2.klass- Amann Katre, Laan Piia, Niit Karolin, Piperal Laura;
3. klass- Kaugemaa Arlee, Kreuz Aileen, Soosaar Sandra, Viimne Tanel;
4. klass – Jõendi Sille, Laan Marin, Torjus Gerto;
5. klass – Kuldja Anre;
- 6.klass – Jaagant Siim, Sisas Sille;
7. klass – Jaagant Liis, Liiva Tõnis;
9. klass – Kuusla Kirsica;

Heade ja väga heade tulemusteni jõudsid:

1. klass – Amann Cathy, Kaugemaa Ulvar, Liitmäe Janette, Rökk Triinu, Siimar Liis;
2. klass – Elmet Martin, Kiikajon Jürmo, Lubaso Sirli;
3. klass – Paluoja Siim, Seits Annika;
4. klass – Andreller Mari, Plamus Eerika, Rohumaa Cyrsten, Roosi Viuu, Sildoja Geitlin;
5. klass – Jõendi Karmo, Kalmus Mari – Liis, Orub Andres, Paluoja Maarja, Viimne Vahur, Võtti Peep, Üürike Rauno;
6. klass – Fuchs Taavi, Jüürman Triin, Klementsov Gerli, Klimentko Janar, Liiva Margus, Sergejev Perit, Tammeleht Eda, Torjus Gerli;
7. klass - Kivi Kristel, Rämo Ülle;
8. klass – Maasalu Laura, Paaret Annika, Soosaar Sander, Tammeleht Diana, Üürike Martin;
9. klass – Orub Marek, Veimann Aire, Viibus Hannaliis;

Kivi-Vigala Põhikool

POLITSEIKROONIKA

- Ajavahemikul 13.-14.09.2002 varastati salaja võtmega ukseeluk avamise teel Kivi-Vigala külas Vigala Piimatööstuse erinevaid piimatooteid ja kaks jalgratast Easy Time. Kahju 10 349 krooni.
- 18.09. varastati Märjamaa alevis Märjamaa Gümnaasiumi rattahoidlast trossluku eemaldamise teel Õ.P.-le kuuluv jalgratas Sarda Quantum. Kahju 4000 krooni.
- Ööl vastu 24.09. varastati Märjamaa alevis Liiva18, Ristiku 6, Pärnu mnt 84 ja 86 majade juures asuvatest liitumiskilpidest 5 elektrienergia arvestit ja 3 programmikella. Kahju 7027 krooni.
- Ööl vastu 24.09 tungiti Märjamaa alevis Tehnika 1 ette pargitud Märjamaa Vesi OÜ-le kuuluvasse sõiduautosse Kia Pregio ja varastati kassettmakiga autoraadio Philips. Kahju 2500 krooni.
- Samal ööl lõhuti Märjamaa vallas Varbola külas R.L.-le kuuluva kütusesisterni kraanilukk ja varastati 240 l diislikütust ning tühi kütusevaat. Kahju 1350 krooni.
- 24.09 kella 08.00 ja 13.00 vahel varastati Märjamaa alevis Märjamaa Gümnaasiumi rattahoidlast M.A.-le kuuluv hall meesteratas Trek Alpha 4300. Kahju 3500 krooni.
- 11.09.2002 avastati ebaseaduslik metsaraie ja metsamaterjali vargus Loodna vallas Männiku külas. Kahju 27 000 krooni.
- Ööl vastu 26.09 varastati teetööde piirkonnast Märjamaa vallas Vaimõisa külas Teede REV-2 AS-ile kuulunud 7 liiklusmärgi posti ja 2 posti koos liiklusmärkidega. Kahju 5000 krooni.
- Ööl vastu 27.09 varastati salaja Märjamaa alevis Pärnu mnt 16alukustamatagrapiist K.V.-le kuuluvad 4 sõiduauto kummi koos velgedega. Kahju 1600 krooni.
- Ajavahemikul 15.-28.09. varastati Märjamaa vallas Paisumaa külas L.T.-le kuuluvast talust teler Samsung, murutrimmer, aiakäru, mitmesuguseid elektrilisi tööriistu, alkoholi, sigarette ja toiduaineid. Kahju 16 450 krooni.
- 30.09 varastati Loodna vallas Soosalu külas H.V.-le kuuluvast talust tööriistu, riietusesemeid, elektrilisi majapidamisese-meid, muusikakeskus ja 20 CD-plaati, toiduaineid, diislikütust, hõbesõrmus ja käru registreerimistunnistus. Kahju 27 650 krooni.

- Ööl vastu 01.10 varastati Märjamaa vallas Orgita külas maja 30 juures asuvatest garaažidest ustelõhkimurchise teel kokku 24 sõiduaute kasutatud talverehvi. Kahju 12 600 krooni.
- Ajavahemikul 15.-22.09 tungiti Märjamaa vallas Mõisamaa külas K.M.-le kuuluvasse tallu ja varastati lauanõusid, kirves ja saapad. Kahju 332 krooni.
- 01.10 tungisid kaks tundmatut noormeest Vana-Vigala külas Tehnika- ja Teeninduskooli territooriumil kallale S.K.-le ja T.L.-le ning löid viimast huligaansel ajendil neli kord rusikaga näopiirkonda.
- 06.10 tungis Märjamaa alevis Vahtra 13 maja juures joores M.V. sõiduautosse Ford Escort ja sõiduki kasutaja juuresolekul omastas ebaseaduslikult raadiomaki Philips ja mobiiltelefoni Ericson T10s. Kahju 1500 krooni.
- 09.10 tungiti Loodna vallas OÜ Kullamaa kauplusse ja varastati mitmesuguseid alkohoolseid jooke. Kahju 2300 krooni.
- Ööl vastu 01.10 varastati lukustamata uste avamise teel Märjamaa alevis Pärnu mnt 18 garaažist 4 sõiduauto talverehvi Michelin. Kahju 2400 krooni.
- 12.10.2002 varastati kella 03.00 ja 05.00 vahel vaba juurdepääsu kasutades Vigala vallas Raba tee 13 elutoast J.R.-le kuuluv mobiiltelefon Nokia 3310. Kahju 2208 krooni.
- 13.10 varastati vaba juurdepääsu kasutades Vigala vallas Maivälja külas R.K.-le kuuluv ratalstel mehaaniline tõstuk. Kahju 7000 krooni.
- Ööl vastu 18.10 tungiti Vigala vallas Vana-Vigala külas asuvasse baari ja varastati kaks kassettmagnetofoni, teler, mikrolaineahi, hulgaliselt erinevaid maiustusi, sigarette ja alkoholi, kohvi ja tulemasinaid. Kahju 19 703 krooni.
- 2002. aasta septembrikuu jooksul teostati ebaseaduslikku metsaraiet ja varastati metsamaterjali Loodna vallas Männiku maaiüksuselt. Kahju 37 205 krooni.
- 25.10 varastati Loodna vallas Leevre külas OÜ Stora Puit laoplatsilt 6 tm kasepuid. Kahju selgitamisel.
- Ööl vastu 27.10 tungiti Märjamaa alevis J.E.-le kuuluvasse eramusse ja varastati mitmesuguseid elektrilisi tööriistu, survepesur, muruniiduk, krossi mootorratas ja radiaator. Kahju 76 500 krooni.

Margus Kaldma
Märjamaa politseijaoskonna juhtivkonstaabel

VIGALA VALLA LAUATENNISE TURNIIR

23. novembril algusega
kell 11.00

Registreerimine kohapeal

VÕISTLUSED TOIMUVAD JÄRGMISTES VANUSEKLASSIDES:

POISID (MEHED)

-12
13 – 17
18 – 49
50 –

TÜDRUKUD (NAISED)

-12
13 – 17
18 – 45
46 –

TOIMUVAD KA PAARISMÄNGUD JA
SEGAPAARISMÄNGUD

VALLAVALITSUSES JA VOLIKOGUS

Vigala Vallavalitsuses

23.09.2002.a. istungil:

- otsustati tagastada õigusvastaselt võõrandatud maa Jaan Lätti'le Päärdu külas Väike Moka katastriüksusena ja Araste külas Moka katastriüksusena.
- määrati kompensatsioon Aivar Viksile Sirina talu 3,74 ha maa eest, Aare Piperalile Metise talu 8,62 ha maa eest, Aino Kaldveele Pärna talu 10,2 ha maa eest ja Asta Lintsi-le Pärna talu 10,8 ha maa eest.
- otsustati lubada ostueesõigusega erastada maad Koidu Ennol Päärdu külas 6,47 ha, Leili Jaagantil Kivi-Vigala külas 518 m² ja Kristine Niitil Kivi-Vigala külas 980 m².
- otsustati väljastada ehitus-kasutusluba Lilia Kullile kuur ehitamiseks, AS Connectole masti paigaldamiseks ning Uno Säästlale pumbamaja lammutamiseks.
- kauplemisload otsustati väljastada Märjamaa Tarbijate ühistu Kivi-Vigala kauplusele, Vana-Vigala kauplusele ja Sikenkose kauplusele ning füüsilisest isikust ettevõtjale Ülle Sirenile.
- määrati lasteaia juhataja konkursikomisjon järgmises koosseisus: Meelis Välis, Astrid Hallik ja Ilme Roosi.
- kinnitati toimetulekutoetuse saajate nimekiri
- määrati hooldaja ühele abivajajale
- reservfondist eraldati Kivi-Vigala Raamatukogule 3000 krooni laenuusleti ostmiseks ning tuletõrjeauto remondiks eraldati 700 krooni.

07.10.2002.a. istungil

- otsustati tagastada õigusvastaselt võõrandatud maa Alma Polderile Palase külas Kaera maaüksusena
- otsustati lubada ostueesõigusega erastada maad Mariann Hatto'l Kivi-Vigala külas 4410 m² ja Raivo Vaadumäel Vana-Vigala külas 11969 m²
- otsustati määrata kompensatsioon Andrus Andrellerile Pesti-Uuetoa talu 12,66 ha maa eest, Räni Reidlale Arjakse talu 11,44 ha maa eest ja Sulev Paesalule Kaunismaa talu 22,2 ha maa eest
- määrati hooldaja kahele abivajajale
- kinnitati alalise eluruumi küttekulude arvestamise aluseks oleva turbabriketi hinnaks 1000 kr/tonn
- otsustati väljastada ehitus-kasutusload Hilja Alliperlele, Valdo Järvele, Leida Koplismaale, AS Lukoli Tanklatele ning Ivo Reppole hoonete ehitamiseks.
- otsustati väljastada kauplemisload OÜ-le Kullamaa Kaup Vana-Vigala kauplusele, OÜ Bergi Kaubandus Vana-Vigala kauplusele ning füüsilisest isikust ettevõtja Urmas Veskimägile.
- reservfondist otsustati eraldada 650 krooni puhkpilli orkestrile pilli huuliku ostmiseks ning Vana-Vigala Rahvamajale eraldati 19.10.2002 ürituse läbiviimiseks 1800.- krooni

21.10.2002.a. istungil:

- otsustati määrata kompensatsioon Mati Roosile ja Milvi Maidlale Sooääre-Mihkle talu maade eest, Jan Hillar Laanepile, Monika Katrin Laanepile ja Anneli Laanepile Luha talu maade eest, Külli Belovile Arjakse talu maade eest, Andrus Liitmäele Aasa talu maade eest ning Leida Uusmaale Kanepisauna talu maade eest.
- otsustati väljastada ehitus-kasutusload Reemet Kasekampile pukkuuliku ehitamiseks, Mihkel Pestile garaaz-puidutöökoja ehitamiseks ja Ilmi Tõnissonile abihoone ehitamiseks.
- Otsustati väljastada kauplemisload OÜ-le Kungala-Kala, OÜ-le Hametol, füüsilisest isikust ettevõtja Taimi Sondbergile ning OÜ-le Kristjan ja Liisa.
- Otsustati reservfondist eraldada 250.- krooni EENA Raplamaa Klubi "Aasta Naine" ürituse läbiviimiseks.

Vigala Vallavolikogus

27.09.2002.a. istungil:

- otsustati viia vastavusse lemmik- ja koduloomade pidamise eeskirjad ning avaliku korra eeskirjad vastavalt karistusseadustikule.
- Otsustati lõpetada alates 01.01.2003 Vigala Tervisekeskuse tegevus valla asutusena, seoses seadusest tulenevatest nõuetest
- tehti muudatusedvalla arengukavasse
- eraldati reservfondist Jõe baari varemete koristamiseks 15000 krooni
- kehtestati õpilasstipendiumite taotlemise, määramise ja maksmise kord Vigala vallas
- kehtestati Vigala valla noorte spordistipendiumite põhimäärus
- otsustati mitte osaleda Mäepere jäätmejaama rajamisel
- otsustati osaleda Matsalu alamvesikonna asulate ISPA joogiveevarustuse projektis
- anti kooskõlastus Raplamaa maakonnaplaneeringu teemaplaneeringule "Asutust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused"

10.10.2002.a. istungil:

- otsustati eraldada reservfondist 15000 krooni Vana-Vigala Apteegi väliskanalisatsiooni ja pesuruumi väljajhitamiseks
- otsustati algatada Tiduvere küla detailplaneeringu koostamine
- otsustati eraldada Tiduvere küla detailplaneeringu algatamiseks reservfondist 18000 krooni.
- otsustati eraldada reservfondist 1500 krooni Vana-Vigala Raamatukogule täiskasvanute kunstiringi tegevuse alustamiseks.
- otsustati eraldada reservfondist Vana-Vigala Põhikoolile 6500 krooni süntesaatori soetamiseks.

Segaverelise koera (saksa lambakoer, kolli, njufaundlane, turjakõrgus 60 cm) kutsikad (sünd 26.okt. 2002.a) soovivad endale hoolitsevat kodu. Hea pere- ja valvekoerad ootavad teid detsembris Jõulude ajal Kivi-Vigalas. Tee endale tore jõulukink truu karvase sõbra näol.

**048 25 581
056 480 783**

VIGALA VALLA VALIMISKOMISJON

OTSUS

Vigala

29. oktoober 2002.a. nr 3

Vigala Vallavolikogu liikmete registreerimine

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse § 68 lg 1 ja 3 alusel Vigala Valla Valimiskomisjon otsustab:

1. Registreerida Vigala Vallavolikogu liikmed alljärgnevalt:

Nimekiri Eestimaa Rahvaliit

1. Ants Ojavee
2. Enn Roosi
3. Hans Redlich
4. Ester-Evi Alekand
5. Helbe Kliss

Nimekiri Ühendus Vabariigi Eest-Res Publika

1. Priit Kärsna
2. Olev Nisumaa

Nimekiri Eesti Keskerakond

1. Meelis Välis
2. Toivo Averin
3. Jaan Viska
4. Anti Hints
5. Heino Üürike
6. Mihkel Paiba

Helja Kaarits

Vigala Valla Valimiskomisjoni esimees

DETAILPLANEERINGU ALGATAMINE

Vigala vallavolikogu otsusega nr. 14 .10.10.02 on algatatud Tiduvere küla detailplaneeringu koostamine. Detailplaneeringu korraldajaks on Vigala Vallavalitsus (Vigala valla ehitusmäärus p2.14.1.)

Informatsioon ja tutvustus Tiduvere küla detailplaneeringust

Detailplaneeringuga lahendatakse Tiduvere küla (ca 165 ha) järgmised küsimused:

- Planeeritava ala kruntimine
- Ehituse keelualade määramine
- Krundi maksimaalse täisehituse % määramine
- Hoonete räästakõrguse, katusekalde, harjahoone suuna määramine
- Krundi piiride määramine
- Ehitiste vaheliste kujade määramine
- Servituudi vajadustega maa-alade määramine
- Ehitusjoonte määramine
- Krundile juurdepääsu määramine
- Tehnovõrkude koridoridele reserveeritud maa-alade määramine
- Heakorrastamise ja haljastuse põhimõtete määramine
- Planeeringu kooskõlastamine Rapla MV projektide läbivaatamise komisjoniga, Vigala vallavalitsusega ja võrkude valdajatega

Detailplaneeringu eesmärgiks on külas ettevõtluse elavdamine maaturismi valdkonnas ja sellega seonduv, vastavalt Tiduvere küla arengukavale aastateks 2001 – 2005 ja MTÜ Põrgupõhja vahelisele projektile LIISA

KIVI-VIGALA RAAMATUKOGUS...

Igal aastal on oktoobrikuu viimane dekaad raamatukogude jaoks erilise tähtsusega, sest siis toimuvad traditsioonilised raamatukogupäevad. Nende päevade raames korraldatakse palju üritusi nii lastele kui täiskasvanutele. Dekaaadi esimene päev on reeglina alati olnud ettelugemispäev, seega siis neile kõige väiksematele lugejatele.

Toredad on kõik ettevõtmised, mis saavad teoks oma kohalike, aktiivsete lugejate osavõtul, erilise ilme annab aga see, kui külla tuleb keegi huvitav esineja, keda nähakse ja kuulatakse harva. Siinkohal tahaksin peatuda Kivi-Vigala raamatukogus 27. Oktoobril toimunud üritusel. Nõusoleku meie raamatusõpradega kohtuda oli andnud näitleja ja kauaaegne teatripedagoog Sirje Raudsik. Pärnus sündinud näitlejanna on aastaid töötanud Ujala ja Rakvere teatrites, olnud õppejõuks Viljandi Kultuurikoolis. Meie üritusel esitas raudsik eesti klassikuid: proosat Tammsaare teostest "Tõde ja õigus" ja põimiku Betty Alveri luulest, lõpetuseks humoorika loo J. Tuuliku loomingust. Näitlejanna esinemine oli lummap: koos temaga elasime kaasa Tammsaare ja Alveri

sügavasisuliste mõtetele ajast, elust, inimestest ja naerisime südamest Tuuliku võrtsikat huumorit.

Kohalviibijate sõnul oli see pühapäevane pealelõuna emotsionaalselt hingeosutav. Ja ilusaks lõpetuseks raamatukogupäevadele.

Mai Sipelgas

**OÜ LANDEKER OSTAB KASVAVAT
METSA JA METSAMAAD. OSTAME
KA PALKI JA PABERIPUUD**

**TEL. 051 10 415
051 79 866**

VIGALAST PÄRIT RAHVUSKULTUURI SUURMEHED

Me ei tohi unustada oma kodukandist pärinevaid rahvuskultuuri suurmehi. Eriti noored peaks neid hästi teadma, iga põhikooli lõpetaja; see peaks süvendama armastust ja lugupidamist oma kodukoha vastu. Põhikoolis tuleks tähistada nende inimeste sünnipäevi või nende teoste ilmumise aegu jne. Selleks on koolides mitmesuguseid võimalusi.

Matthias Johann Eisen

M.J. Eisen sündis 28. Septembril 1857 Vigalas Oese koolimajas, kus ta isa Jaan oli õpetajaks 1846-1882. Vanaisa oli Raudsepa talu peremees ja sai mõisas perekonnanime andmisel koha järgi nimeks Eisenschmidt. Et nimi oli pikk ja võõrapärane, jäi hiljem püsima nimekuju Eisen. Ema Anu (sünd. Liedenberg) põlvnes samuti vigalast Torgu talust. Pärnu Uexküll (1793-1870) asutas Oesele talurahva jaoks kooli. Seda pidas ülal mõis ja maksis õpetajale ka palga.

1864., kui noor Eisen hakkas koolitoas istuma, õpetati Oesel järgmisi õppeaineid: 'Illus kirjutamine, mailma made õppimine, katekismuse ja usso õppetud, laulmine ühhe ja mitme heäleaga ja nodi tundmine'.

Kuna noor-Eisenil puudusid õed-vennad, viibis ta peamiselt koolitoas koolilaste seas. Nii õppis ta nelja aastast tähti maalima. Kui lugemine oli selgeks saanud, alanud nii suur lugemine, et poiss selleks kõik vabad minutid pühendanud. Vanemad püüdsid teda lõpuks takistada, kartes, et "poiss loeb end tohmiks".

Isal oli tolle aja kohta võrdlemisi suur raamatukogu, käis ka 'Eesti Postimees', mida noor Madis innukalt luges. Õppimine läinud tal mängides, viiuli- ja orelimängu jures tulnud tal veidi vaeva näha.

1870. läks Eisen Lihula elementaarkooli, kus õpetus oli saksa keelne. Peale saksa keele ei olnud tal midagi muud õppida. Isa viis poja uuel aastal Pärnu Ülejõe algkooli. Eesti keelt ei tohtinud rääkida, ehkki 90% õpetajatest olid eestlased. Valitses kõva kord, haruldane ei olnud ihunuhtlus. Eesti ajalehti ja raamatuid sai ta lugemiseks raamatukõitjalt M. Jürgensilt, kes andis ka juhiseid raamatute tõlkimiseks ja kirjutamiseks.. Pärnus tegi Eisen esimesed kirjanduslikud katsed.

1872. lõpetas Eisen 15- aastasena Pärnu algkooli ja siirdus Haapsalu kreiskooli, kus õppis kaks ja pool aastat Kreiskoolis valitses karm distsipliin ja saksameelsus. Kadaklus mängis Haapsalus esimest viiulit.

1875. tegi Eisen eksamid Pärnu gümnaasiumi. Pärnus tuli tal elada kahes vastandlikus õhkkonnas: väljaspool kooli eesti seltskonnas, koolis aga valitses täielik saksa vaim, keel ja meel.

Pärnus avaldas Eisen oma esimesed luulekogud: 'Lehekuu õied' ja 'Taara laste kannel', mida ta ise hiljem pidas vil etseteks.

1878 sügisel ilmus Eiseni toimetusel 'Isamaa kalender'. Seiles leiduv kirjutis aga ei meeldinud saksa pastoritele, küll aga 'Sakalale'.

'Endla' selts oli hilisemale agarale kõnemehele esimene esinemiskohaks. Et 'Endla' varjusurmast äratada, pidas Eisen sütitava kõne, mille lõpetas üleskutsega: "Tehkem väsimata oma tööd edasi ja näidake, et olgu kui suured takistused ka ette peaksid tulema, võit oma eesti meeste kätte jääda võib."

Kevadel 1879 lõpetas Eisen Pärnu gümnaasiumi ja sügisel astus Tartu Ülikooli usuteaduskonda. Ülikooli astunud, hakkas Eisen aktiivselt tegutsema eesti Üliõpilaste ja Eesti Kirjameeste Seltsis.

Ilmus mitu raamatut: 'Esivanemate varandus', 'Tähtsad mehed', milles käsitletakse kirjandustegelasi Läti Hendrikust ja Stahlist Jannseni ja Jakobsonini. Eisen seadis kokku antoloogia "Eesti luuletused", mis pühendati Soome Kirjanduse Seltsi 50-ndale sünnipäevale (1881). Helsingisse minevasse delegatsiooni kuulus ka Eisen.

Ärkamisaegsetest Eesti kultuuritegelastest, kellega Eisen Tartus kokku puutus, nimetan Jannsenit, Koidulat, Grenzeteini, Hermanni, Vesket, Kreutzwaldi, Hurta, Jakobsoni, Kölerit.

1885. lõpetas Eisen ülikooli. Töötas lühikest aega 'Postimehe' toimetuses Hermanni abilisena.

Kuna Eisen oskas ka soome keelt, saadeti ta Ingerimaale, kus ta oli mitmel pool õpetajaks. Rännates ühest kohast teise, õppis ta tundma karjalaste, vepslaste, vadjalaste keelt ning elu, mida ta kasutas hiljem teose 'Eestlaste sugu' kirjutamisel.

1888 sai Eisen koha Kroonlinna Nikolai kirikus, kus tal tuli jutlust pidada soome, saksa, vene, rootsi ja eesti keeles. Tema jutlused olid väga elavad ja õpetlikud.

1889. abiellus Eisen praost Peroniuse tütre Ellaga. Eisen luges ja kirjutas Kroonlinna perioodil väga palju. Vilkalt käis eesti vanavara korjamine, oli tal ju ligemale 1500 isikust koosnev korrespondentide võrk. Kroonlinna perioodil tõlkis ta "Kalevala" eesti keelde, raamatutest võib nimetada 'Eestlaste sugu', 'Eesti rahva mõistatused', 'Rahva raamat', 'Luupainaja', 'Näkiraamat', 'Eesti rahvanali'.

Kroonlinnast lahkus Eisen 1912 ja asus elama Tartusse. Andis mitmes keskkoolis tunde, oli 'Postimehe' kaas töeline. 1920. valiti ta Tartu ülikooli rahvaluule professoriks.

1925 asutas Eisen akadeemilise rahvaluule seltsi, jäädes ühtlasi selle juhatajaks. Palju tööd tegi Eisen Eesti Rahva Muuseumi arendamisel, 10 aastat oli ta selle arhiiviraamatukogu juhataja. Samuti tegutses aktiivselt karskusliikumises.

Tartu perioodi väärtuslikumad tööd nimetan 'Eesti mütoloogiat', 'Esivanemate ohverdamisi', 'Eesti uuemat mütoloogiat', 'Eesti vana usku', 'Tõllu ja ta sugu', 'Meie jõulusid', 'Karskusliikumise ajalugu' jt. E isenit peeti ka Tartu parimaks kõnemeheks.

Eiseni rahvaluulekogu sisaldab ligi 150 000 üksust (ligi 100 000 lehekülge).

1927 aastal, tema 70ndal sünnipäeval, valis Helsingi Ülikool ta audoktoriks, 75. sünnipäeval sai ta Tartu Ülikooli audoktoriks.

Raske haigus lõpetas tema elu 6. Augustil 1934. Eisen maeti ülikooli kalmistule.

Rahvuskultuuri suurmehe mälestuseks avasid Eesti Looduskaitse Seltsi Vigala osakond ja Vabaduse kolhoos 25 septembril 1987 Eiseni sünni- ja kasvukohas Oesel mälestuskivi.

Kahjuks on viimasel ajal Oese mälestuskivi ja selle ümbrus unustuse hõlma jäetud. Tuleks vana lagunenud "elamu" koristada (rääkida omanikuga). Plaattee puhastada, väike sild uuendada, ümbrust niita. Vallavalitsuse juhendamisel, eestvedamisel ja põhikoolide abiga on see kergesti teostatav. Siis võib ka välja panna teeviida, mis näitab Eiseni sünnikohta.

Jaan Laanemets

KABELI HÄRRA

Üks Vigala härra oli väga kuri ja tige ja vaevas vallarahvast ilma armuta. Kepp ja piits hüüdsid kubjaste käes hommi-kust õhtuni ja õhtust hommikuni. Kõige viletsam elu oli aga mõisa kutsaril. Kui härra kodunt ära oli, võisid teised lähedamalt hingata, kuna kutsaril siis alles tõsised piinapäevad algasid.

Viimaks suri tige härra. Enne surma oli ta lasknud ehitada üsna kiriku lähedale väikse kabeli. Sinna kabelisse laskis ta ennast matta, lootes, et Vanapagan teda sealt kätte ei saa. Aga juba teisel ööl kuuleb kutsar valjut sõidumürinat. Ta arvab, et võõrad saksad mõisa tulevad, ja jookseb talli poole hobuseid vastu võtma. Kuidas ta aga ehmatab, kui näeb, et kaheksa süsimusta tätku tuhatnelja toreda tõlla ees sõidavad ja täkkudel suust ja ninasõõrmeist tulerada välja jookseb. Ja kes puki peal istub, pole keegi muu kui endine mõisahärra, kuna Vanapagan ise seliti tõllas lamab ja aja- viiteks oma kutsarile tublisti piitsa annab.

Mõisa trepi ette jäävad hobused seisma. Vanapagan kargab tõllast ja surnud härra pukist maha. Uksed lähevad nende ees iseenesest lahti, mõlemad astuvad sisse ja käivad siis valju kolina ja mürinaga ühest toast teise. Kui viimaks kukk laulab, jooksevad mõlemad kärmesti õue, õues härra pukki ning Vanapagan tõlda. Hobused panevad nagu tuul minema, sarviline aga hakkab piitsaga jälle tublisti härra nahka parkima. Kutsar vaatas kõike seda kõrvalt pealt, ilma et oleks usaldanud lähemale minna.

Teisel ja igal järgmisel õhtul seesama palk. Kutsar oli esialgu väga rõõmus, et härrale nüüd tema tegusid kätte maksiti. Pikapeale läks temalegi asi liiaks. Seni, kuni härra ja Vanapagan mõisas õösi kolistasid ja müristasid, ei saanud kutsar silmaga kinni. Kui lugu ei paranenud, läks ta targa juurde nõu küsima. Tark kostis, et Vanapagan ja surnud härra kodukäimise kaotamiseks ei ole muud tarvis, kui igale kabeli aknale rist ette teha ja seepeale aken kinni müürida. Küll siis mõisarahvas öistest võõrastest lahti pääseb.

Vaheajal oli proua suures ahastuses kõik teinud, et kodukäijaid endast eemale hoida, aga asjata. Ükski ei teadnud nõu. Proua pakkus viimaks sellele tündri kulda, kes abi saadaks. Kutsar, kes targa käest õpetust toonud,

arvas härral piinadest küll juba olevat. Ta läks proua juurde ja lubas kodukäijad kaotada, kui see temale lubatud hinna maksab. Proua töötas maksta. Seepeale õpetas kutsar, mida proua pidi teha laskma. Kabeli aknad müüriti kinni ja ongi seitsaadik kinni.

Kui kutsar proua käest maksu läks nõudma, käskis proua teda oodata. Ta ei võivat mitte julge olla, et härra Vanapaganaga teda öösel uuesti kiusama ei tule. Kutsar ootas mõne nädala, aga ikka seesama vastus. Kolmandal korral ka paremat palka ei ühtigi. Nüüd sai kutsar selgesti aru, et temale sugugi palka ei tahetud maksta. Veel kord läks ta proua juurde ja ähvardas härra uuesti koju saata, kui proua töötust ei täida. Kõik ilmaasjata.

Kutsar ei mõistnud nalja. Aega viitmata sammus ta kabeli juurde, raius ühe akna kohta augu sisse ja lõi risti eest ära. Seepeale läks ta koju, nagu ei oleks midagi sündinud. Kodu ootas ta igatsusega õhtut.

Õhtu tuli ja ühes sellega vanad võõrad: kaheksahobuse tõld sõitis müdinal õue, härra pukis, Vanapagan tõllas. Kukelauluni kolistasid ja müristasid nad jälle mõisas.

Teisel hommikul oli proual esimene asi kutsar enda juurde kutsuda ja paluda, et ta kodukäijad jälle kinni paneks. Kutsar nõudis lubatud palka. Sedamaid laskis proua kutsarile tündri kulda välja maksta. Kutsar võttis müürsepa kaasa, näitas temale kabeli aknaaugu kätte, laskis uue risti ette panna ja siis augu kinni müürida. Seitsaadik ei tulnud Vanapagan ega härra enam mõisa võõrusele.

VANA-VIGALA RAAMATUKOGUS:

**Novembris alustame vitspunutistega.
Juhndaja Aino Reemann**
Huvilistel palume kiiresti registreerida Marele

Heegldamine, kudumine jne. Juhendaja Hille Reppo

Kolmapäeviti 12.00 – 15.00

Info telefonil 24 581

Oktoobrikuu sünnipäevalapsed:

Anton Haidla	08.11.1909	93
Loviise Ester	23.11.1917	85
Salme Tõnne	28.11.1919	83
Aleksander Kaarits	18.11.1921	81
Meta Suislep	22.11.1922	80
Jaan Laanemets	28.11.1922	80
Helju Liländer	01.11.1927	75
Maimu Mitt	26.11.1927	75
Mihhail Garkusa	04.11.1932	70
Ilmar Luige	28.11.1932	70
Maie Maal	26.11.1937	65
Arne Veimann	28.11.1942	60
Helmi Kivikas	23.11.1947	55
Anne Siitam	24.11.1947	55
Meelis Luik	10.11.1952	50
Aime Hints	12.11.1952	50
Ants Roossaar	19.11.1952	50

PALJU ÕNNE!

Uued ilmakodanikud

Kristo Lebin 05.10.2002

Paljudele maaelanikele on saanud probleemiks peadselt algav passide vahetus. OÜ Raefoto pakub siin soovi korral oma abi. Võime tulla koos stuudiovarustusega kohale, pildistada ja pärast valmis pildid tagasi saata. Nii mõnelgi jääks ekstra bussisõidu raha linna fotograafi juurde sõiduks kulutamata. Koostöös valla sotsiaaltöötajaga saame mõelda ka ratastoolis haigete ja vanurite pildistamisele.

Lugupidamisega
Vadim Vlassov
Raefoto

Passivahetajale

6. novembril 2002 Pildistab Raefoto Vigala vallas.

Pildistamise ajad:

10.00 - 11.30 Kivi - Vigala Rahvamaja

12.00 - 13.30 Vana - Vigala Raamatukogu

14.00 - 15.30 Vana - Vigala Põhikool

Piltide hind 25.-

Kui on inimesi kel tervislikel põhjustel pole võimalik pildistama sõita (nt. voodihaiged), kuid passi saamise tähtaeg ligi, siis on võimalik fotograafi tellimine ka koju. Pildi hind sellisel juhul 35.-

Teata oma soovist kutsuda fotograaf koju tel 92 287

Pildid kätte vastavalt siis: Kivi -Vigala Rahvamaja, Vana-Vigala Raamatukogu, Vana-Vigala Põhikool

Kasuta soodsat võimalust!

KINO

Esmaspäeval, 11. novembril kell 20.00

HERILASEPESA

Nid de Guepes, Canal+ 2002

Eskortida Albaania maffia boss kohtusse on Laborie, noore eeskujuliku eriüksuse agendi missiooniks. Kiire, sündmuste, actionist pakatav märulifilm.

Pilet 20.-

Soovin tänada mõõgameistreid ja selle organiseerijat ja kinkijat! Aitähk väga ilusa relva eest!

H.L.

POJA ITK EMALE peale pantvangidraamat Venemaal

Jää hüvasti, oo emake, ma jäävalt lahkuma sust pean, Tuim viha tungib südame – nii Venemaad ma lõpuks nean. Ei, mitte kallist Isamaad, vaid juhte selle ees. MA veelkord koju tuleksin, kui leiaks õige tee.

Kas väikerahval puuduma peab tahe kaitsta kodumaad? Kord õnn Tšetšeeniat valitses, nüüd käsil teine laad. Hulk süüta inimlapsi suri, kes ütles, mille pärast? (Oi – ei, kõik korras ju, miks kallis kodanik sa käre....)

Suitsiiditerroristidel vast enda kaitseks öelda palju – Pelk sähvatus kord vabadusest tulevikus ilmus valju. Nii iga patrioot ju kaitseb seda, mis talle puha, ning tajub teadmatult, et võitlema peab üha.

Kallis ema, nüüd siis tead, ma elavate kirjast läinud, Ja lootustandvat eluteed siiski lõpuni ei käinud. Kuid ikka süüdistada ma ei taha võõras (valu) rahvast. Suur Venemaa, sind unustan, nean oma saatust vast.

Lea Pesti